

ARGUMENTELE UNUI BILANȚ, SAU DRUMUL SPRE "RECICLARE"

Atunci când scriu aceste notații, la mijloc de februarie, ar fi tocmai vremea unui bilanț. Când le veți citi dumneavoastră (oare când?) multe se vor fi schimbat, structura însăși a programelor de televiziune în primul rând, așa că rîndurile acestea vor părea oarecum depășite. E un risc ce nu poate fi decît parțial contracarat: lăsînd deoparte factorul statistic și încercînd să insistăm asupra chestiunilor de conținut.

Deci, ce oferă redacția de teatru, (unită cu cea de film, într-o titlatură comună)? În primul rînd, oferă spectacole la "jour fixe", luni pe canalul unu, miercuri pe canalul doi. Ce fel de spectacole? Ar fi mai multe categorii, pe care încerc să le rezum: 1. Spectacole din repertoriul TV al anilor trecuți, considerate, din rațiuni de distribuție, regie, text ș.a.m.d. interesante, încă valabile. Nu se poate preciza care sînt criteriile care stau la baza acestei selecții. Ne amintim însă cît de greu era, în ultimii zece ani, să mai ai parte de teatru la televiziune, în asediul continuu pe care îl dădeau strălucitoarele compuneri "artistice" despre doctorițe care rămîn să asaneze Delta Dunării, sau despre tineri care se reeducă, din proprie voință, la canal. Așa că înțelegem că producția din stoc e restrînsă și heterogenă și revedem ce putem.

2. În urma unei inițiative ce merită toată lauda, ni se oferă spectacole preluate din repertoriul curent al teatrelor din București ori din provincie, înregistrate direct de pe scenă, ori adaptate în studio. E un fapt generos, care merită permanentizat, puțîndu-se crea astfel, măcar de acum înainte, bazele unei arhive video a teatrului românesc, a cărei necesitate nu mai trebuie demonstrată. Am văzut astfel - din nou sau pentru prima dată - spectacole celebre ori pur și simplu foarte bune, ale ultimilor ani, cum a fost *Livada de vișni* a lui Harag, *Dimineața pierdută* a Cătălinei Buzoianu, *Antoniu și Cleopatra* a lui Măniuțiu, *Romeo și Julieta la sfîrșit de noembrie* a lui Valeriu Moisescu, ori *Turnul de fildeș* al lui Cojar. Aici criteriile sînt vizibile, s-a urmărit preluarea unor realizări de calitate, singura problemă care se ridică fiind aceea a adecvării adaptării, la unele mai reușită, la altele ba.

3. S-au produs și spectacole noi de televiziune, și aici e aici, fiindcă, la premierele TV, dacă lipsesc criteriile, lipsesc și scuzele. Mai întîi Dinu Cernescu a recreat două din spectacolele sale de la Giulești, *Escu de Tudor Mușatescu* și *Amadeus* de Peter Schaffer. Din păcate ambele au apărut în varianta televizată mult sub valoarea originalelor de pe scenă. S-au montat muzicaluri, ca *Idolul și Ion Anapoda*, arătînd destul de chinuit, în pofida unei echipe actoricești de foarte bună calitate, polițiste-bombă (care de jumătate de veac tot "fac rețetă") ca *Joc dublu* de Robert Thomas, cu decor de casă boierească din *La Medeleni* transplantat la 20 de kilometri de Paris și cu "moderne" costume din catifea (semafor) de draperii, vedetele stăpînindu-și cu dificultate stilul de turneu la Mizil. (Firește, nu e vina lor; dar a cui?) Dramaturgia românească a fost atacată cu o timiditate umilitoare, am remarcat

LOCUL UNDE NU SE ÎNTÎMPLĂ NIMIC

Ani la rînd, programele de teatru ale televiziunii se plasau cu dezolantă statornicie într-o zonă de valoare artistică vecină cu neantul. Piesele păreau a avea același autor pentru că erau scrise, mai toate, după un șablon unic: cu inginerul cel rău care devine bun și cu inginerul cel bun ("provenit din muncitor", cu studii la seral) care o vreme e persecutat și de aceea devine și mai bun, cu secretarul de partid care rezolvă cu o cimilitură orice problemă de producție și mai ales de inimă, cu un tînăr năzdrăvan dar "cu fond sănătos" și o fetișcană cam răsfățată ajunsă pe șantier (uzină, fabrică, CAP etc.) pentru că n-a intrat la facultate și tot așa. Se mai certau "neantagonic", mai discutau cu ochii dilatați de voluptate despre ciclofazotroane, suveici ori tineretul porcîn, intervenea obligatoriu avaria, luptau toți ca lei împotriva naturii (tehnicii) dezlănțuite, ocazie cu care se căleau și caracterele, nu murea nimeni, firește, deși exista un grav rănit, făcea și Mihai Mereuță două-trei glume cu înțeles adînc și accent moldovenesc și se chema că "s-a dat" teatru la televizor. Se mai păcătuia uneori cu cite un Ibsen sau Cehov, să spunem, dar se întîmpla atît de rar că nu apucam să ne revenim din uluire și iar ne intra în casă inginerul cel antipatic muștră cuviincios și hitru de Mihai Mereuță cel moldovean, astfel că lucrurile reveneau, har Domnului, pe făgașul știut. Pentru noi nu era chiar

dramatic: treceam "pe bulgari" sau închideam televizorul și mergeam la teatru. Pentru cei ce erau obligați să prefere la nesfîrșit același nisip sărac din care se făceau că aleg aurul, pentru cei de la televiziune, însă, trebuie să fi fost teribil. Adevărul e că de cite ori treceam "pe bulgari" auzind că începe o piesă, ne gîndeam cu stînjinită compasiune la cei ce erau siliți nu numai să vadă emisiunea, dar s-o mai și facă.

Ani la rînd, deci, ne-am imaginat cum ar apărea "teatru tv." dacă nu ar avea atîtea zăbale, dacă n-ar fi siliți să răspundă atîtor "comandamente": ani la rînd am compătimit și am înțeles dar iată că abia acum nu mai reușim să înțelegem. Blocada - de idei, de fantezie, de talent - nu mai funcționează, dar n-am putea spune că "figurile libere" ne rețin mai mult atenția decît "figurile impuse".

Era de așteptat - așa am crezut, în orice caz - ca imediat după revoluție să se rupă zăgăzurile și la teatrul tv., să putem vedea, în sfîrșit, ce i-a preocupat, ce-au visat și n-au putut pune în practică atîta amar de timp realizatorii. După mai bine de un an, micul ecran rămîne, însă, la acest capitol, "locul unde nu se întîmplă nimic".

doar un Tudor Popescu Interzis ani de zile (**Transmitem în direct**), destul de reușit, și un Vișnio pe canalul doi, pe care nu l-a văzut mai nimeni. Dacă am uitat ceva e probabil din pricină oă nu merita memorat. Unde e repertoriul clasic, românesc și universal? Dar cel contemporan? Unde e mai ales **programul** pe care redactorii și regizorii televiziunii ar fi trebuit să îl conceapă și să ni-l propună pentru o valorificare artistică și educațională coerentă a timpului lor de emisie? Mister.

4. Apoi vin Importurile. Aici bulevardul francezesc deține supremația, e drept, nu un **Champs Elysées** luminat feeric, ci unul de la "banileu", pe care mișună îndrăgostiții care se încuroă fatal între amantele de-o zi, **mincinoase** (patologice) care nu-și mai stăpinesc fanteziile semi-incestuozose, **diavolii** cărora le cad în cap licoanele Sfintei Tereza, peste toate stăpînind un colb gros, de marfă derizorie care te face, vorba poetului, să te convingi că, "fie pînea cît de rea"... în materie de teatru "etc. etc." Să nu mai spun oă am numărat cel puțin trei spectacole în același decor, cu mobilierul ușor schimbat.

Mici pețe de culoare au mai răsărit prin reluarea vreunui episod din clasicul Shakespeare BBC, ori prin recentul (față de data redactării aici prezente) Kean cu Belmondo, în care combinația dintre Sartre și Borsalino era metafizică pur și simplu, ca un cocktail Alexander cu măsline aferentă. (Încă verde Sartre ăsta, nu credeți? Și Cartouche, limbut, nu glumă, țî-i amintea pe Fănuș Neagu cînd bate Rapidul...!)

Deci, la capitolul import, luăm și noi ce ni se dă. Vorba unei prietene de-ale mele: "Ne-au cadorsit cu o parabolică pentru francofoni, ei n-aveau habar că, din contră, noi sîntem francofili!"

Acum, ca să rezumăm, ar fi de spus că televiziunea, Instituție serioasă și independentă, ar avea toată libertatea de a produce o mutație reală în ce privește educația gustului public, așa cum ar fi de așteptat de la un post național. Doar că nu-și (prea) bate capul cu asta.

Apoi, în afara spectacolelor, mai sînt și emisiunile despre teatru. Erau pînă mai deunăzi două, **Scena** pe canalul doi și **Gong** pe canalul unu. Se pare că a rămas doar Gongul. Cărula

l-aș dori și lui o orientare, cît de oît, către probleme care să depășească structura actuală, destul de ternă, cronică-interviu. Să treacă de la nivelul "n-avem de nici unele" (oăci ou asta ne-am lămurit deja), la nivelul anchetelor, analizelor, măturilor de creație, la nivelul de adîncime adică, acolo unde se poate medita la larg, ba chiar se pot și trage niște concluzii.

A mai apărut, sau mai bine zis a reapărut, și o altă idee generoasă, aceea a medalloanelor închinete unor actori de marcă, inițiativă admirabilă care ne încîntă, adesea, duminicile noaptea. Sigur, și aici calitatea e fluctuantă, se mai alunecă din oînd în oînd pe oîte-o coajă de banană, și ne trezim ou două medalioane Octavian Sava, oare s-ar fi putut intitula **Revelioanele mele**, în loc să-i mai încurce involuntar și pe marii actori care sînt Steia Popescu și Ștefan Bănică. Dar... treacă și de la noi, dacă de la cel doi "monștri sacri" a trecut atît de ușor...

În fine, acest bilanț aproximativ ar trebui încheiat cu o clopoțire zdravănă asupra unui amănunt aparent insignifiant, însă nu lipsit de importanța lui. Stimăți redactori ai teatruului TV, care, știm bine, vă lubiți meseria și-i lubiți și pe cel care face teatru, Institutul, vă rugăm, un curs voluntar dedicat orănicilor și reporterilor de actualități. Un curs săptămînal, de un sfert de oră, de "citire a distribuțiilor". Cralnicele sînt tinere, drăguțe, dar nu sînt în măsură să cunoască toți actorii din România, așa că, fie-vă miilă (de noi și de ei) și instruiți-le să nu mai producă aberații onomastice. Nu e nimic mai trist și mai penibil decît poolrea pe micul ecran, în fața milioanelor de ochi și urechi curioase, a numelor, ori decît omiterea (firește involuntară) a unor realizatori. Ce să mai vorbim de faptul că te poți trezi și ou secvențe din spectacole, la emisiuni de specialitate, în care numele nu corespunde imaginii, ori lipsește de tot, ca și al scenografului, ori al traducătorului ș.a.m.d. Pot graba sau ignoranța să scuze asemenea gafe în ochii spectatorului? N-aș zice. Iar răspunderea remedierii unor astfel de situații revine, cred, doar specialiștilor dinlăuntru.

■ MIRUNA RUNCAN

Oana Ioachim, George Mihăiță și Carmen Stănescu în "Sosesc de la Paris" (C)

În planul repertoriului, libertatea de creație se manifestă, pînă acum, mai ales prin apelul la comedi, la plesse de largă accesibilitate. Nimic de reproșat, nu Critica rațiunii pure dialogată o așteptam și, pe de altă parte, de false tensiuni și de conflicte în eprubetă (știți dumneavoastră: Inginerul cel bun, Inginerul cel rău...) ne săturasem de mult. Ceea ce ar fi de reproșat vizează modul în care eate concepută această idee de accesibilitate. Una dintre soluții pare a fi transformarea în musical a unor plesse cunoscute din dramaturgia antebelică. În principiu, din nou, nimic de reproșat. În practică, însă, greu puteau fi îngropate mai bine sub "colbul timpului" Idolul și Ion Anapoda ori Sosesc deseară decît au făcut-o montările semnate de Constantin Dicu (prima dintre plesse) și Cornel Popa (cea de a doua). Haz ponosit, antren viăguit, o predilecție pentru ceea ce e datat în fiecare dintre comedii amintite. E vorba, și într-un caz și în celălalt nu de capodopera autorului, dar de o plesă ce stă încă în picioare, deplinzînd de regizor să o facă (sau să o lase) să respire liber, să răspîndească veselle (și umor au, incontestabil, amîndouă) nu praf de bibliotecă. Nu credem că era nevoie neapărat de o operație estetică de întinerire, dar dacă s-a optat pentru "cosmetica" musicalului, ne așteptam și era necesar mai mult decît o simplă "impănare" cu melodii (a căror calitate nu ne propunem s-o discutăm) cîntate de bine-de-rău și dansate de-rău-de-bine de actori cînd țî-era lumea mai